

У спеціалізовану Вчену раду
Д 41.086.03 у Національному університеті
«Одеська юридична академія»

ВІДГУК

**офіційного опонента – кандидата юридичних наук, доцента
Шишки Олександра Романовича
на дисертаційне дослідження Притуляка Валерія Миколайовича на тему
«Повноваження суду при примусовому виконанні судових рішень у цивільних
справах», яка подана на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук
за спеціальністю 12.00.03 – цивільне право і цивільний процес; сімейне право;
міжнародне приватне право**

На підставі ознайомлення із рукописом дисертації, авторефератом та опублікованими і доступними опоненту роботами можна зробити наступний висновок.

Актуальність теми дослідження не спричиняє нарікань. Хоча б тому, що серед першочергових реформ, які необхідно впровадити, особлива увага приділяється судовій реформі, метою якої є утвердження такого правопорядку, який ґрунтується на високому рівні правової культури в суспільстві, діяльності всіх суб'єктів суспільних відносин на засадах верховенства права та захисту прав і свобод людини, а в разі їх порушення - справедливого їх відновлення в розумні строки. Тому, не потребує доказів твердження, що виконавче провадження є важливою ланкою правової системи, яка забезпечує стабільність всієї правової системи. У своїх рішеннях Європейський суд з прав людини неодноразово зазначав, що забезпечення виконання судових та інших документів є невід'ємною складовою справедливого судочинства.

Слід відзначити той факт, що в Україні системно не досліджувались питання повноважень суду при примусовому виконанні судових рішень у цивільних справах як окреме монографічне дослідження. В межах цього напрямку підіймались лише його окремі аспекти в рамках відповідних дисертаційних досліджень. Наприклад, М. Г. Авдюковим¹, І.Ю. Бурмаковим²,

¹ Авдюков М. Г. Исполнение судебных решений / Михаил Григорьевич Авдюков. – М. : Гос. изд-во юридической лит., 1960. – 118 с.

О.Б. Верба-Сидорова³, В.В. Комаровим⁴, М.М. Даркиною⁵, О.В. Ісаснковою⁶, О.В. Колісник⁷, Д.М.Малешиним⁸, А.В. Рего⁹, О.М. Саричевим¹⁰, Л.Г. Талан¹¹, П.М. Філіповим¹², С.Я. Фурсою¹³, С.В. Щербак¹⁴ тощо.

Іншим фактором є і те, що актуальність цієї тематики спричинена недосконалістю механізму правового регулювання відносин, що виникають у процесі примусового виконання судових рішень у цивільних справах, де участь суду має обов'язковий характер. Існування цієї обставини навіть визнається на державному рівні. Так, відповідно до Стратегії реформування судоустрою, судочинства та суміжних правових інститутів на 2015 – 2020 роки, затвердженою Указом Президента України від 20 травня 2015 року № 276 визначено, що однією із проблем при реформуванні судоустрою та судочинства міститься в системі виконання судових рішень. Такими істотними проблемами, які існують у системі виконання судових рішень, є: гранично низька частка фактичного виконання судових рішень; відсутність ефективної системи мотивації державних виконавців; системні недоліки у взаємодії державних виконавців з іншими державними та недержавними установами, зокрема судом.

За таких обставин зазначене дослідження є вельми актуальним для науки цивільного процесуального права України в умовах реформування системи

² Бурмаков И. Ю. Проблемы организации исполнительного производства в Российской Федерации : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.14 / Игорь Юрьевич Бурмаков. – М., 2001. – 148 с.

³ Верба-Сидор О.Б. Правосуб'єктність суду у виконавчому провадженні: дис. канд. юрид. наук : спец. 12.00.03 / Ольга Борисівна Верба-Сидор. – Львів. – 2012. – 245 с.

⁴ Виконавче провадження : посібник / В.В. Комаров, В.В. Баранкова, В.А. Бігун та ін. ; за ред. В.В. Комарова. – Х., 2014. – 717 с.

⁵ Дарькина М. М. Актуальные вопросы исполнения судебных актов : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.15 / Мария Михайловна Дарькина. – М., 2002. – 188 с.

⁶ Ісаснкова О.В. Проблемы исполнительного права в гражданской юрисдикции: Дис... д-ра юрид. наук : 12.00.15 / Саратов, 2003. — 380 с.

⁷ Колісник О. В. Суд як суб'єкт цивільних процесуальних правовідносин : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук : спец. 12.00.03 "Цивільне право і цивільний процес; сімейне право; міжнародне приватне право" / Олена Вікторівна Колісник ; Національна юридична академія України імені Ярослава Мудрого. – Х., 2008. – 20 с.

⁸ Малешин Д. Я. Суд в процессе исполнения судебных постановлений : автореф. дис. на соискание учен. степени канд. юрид. наук : спец. 12.00.15 "Гражданский процесс; арбитражный процесс" / Дмитрий Ярославович Малешин ; Моск. гос. ун-т им. М. В. Ломоносова. – М., 2002. – 23 с.

⁹ Рего А. В. Правоотношения в исполнительном производстве : дис. ... кандидата юрид. наук : 12.00.15 / Андрей Викторович Рего ; Российская правовая академия Министерства юстиции Российской Федерации. – М., 2004. – 191 с.

¹⁰ Сарычев А. Н. Исполнительное производство как вид административного производства : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.02 / Алексей Николаевич Сарычев. – Саратов, 1998. – 184 с.

¹¹ Талан Л.Г. Реалізація судових рішень у виконавчому провадженні : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03 / Л.Г. Талан. – Харків : Б.В., 2012. – 19 с.

¹² Филиппов П. М. Проблемы теории судебной защиты : автореф. дис. на соискание учен. степени доктора юридических наук : спец. 12.00.03 "Гражданское право; семейное право; гражданский процесс; международное частное право" / Петр Мартынович Филиппов ; ЛГУ. – Л., 1988. – 16 с.

¹³ Фурса С. Я. Виконавче провадження в Україні : навч. посіб. для вищ. навч. закл. / С. Я. Фурса, С. В. Щербак ; Інститут міжнародних відносин Київського національного ун-ту ім. Тараса Шевченка. – К. : Атіка, 2002. – 480 с.

¹⁴ Щербак С. В. Адміністративно-правове регулювання виконавчого провадження в Україні : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук : спец. 12.00.07 / С. В. Щербак. – К., 2002. – 20 с.

виконання рішень з урахуванням реалій сьогодення українського суспільства і дієвого досвіду закордонних партнерів у цій сфері.

Дисертацію виконано відповідно до плану науково-дослідної роботи кафедри цивільного процесу «Цивільне судочинство у світлі судової реформи в Україні» на 2011–2015 роки як складової плану науково-дослідної роботи Національного університету «Одеська юридична академія» «Теоретичні та практичні проблеми забезпечення сталого розвитку Української державності та права» (державний реєстраційний номер 011U006H) на 2011–2015 роки, а також плану науково-дослідної роботи кафедри цивільного процесу «Реформа цивільного процесуального права в умовах інтеграційних процесів в Україні» на 2016–2020 роки як складової плану науково-дослідної роботи Національного університету «Одеська юридична академія» «Стратегія інтеграційного розвитку України: правовий та культурний вимір» (державний реєстраційний номер 0116U001842) на 2016–2020 роки.

Крім цього така робота повністю узгоджується з деякими завданнями, які визначені відповідно до Стратегії реформування судоустрою, судочинства та суміжних правових інститутів на 2015 – 2020 роки, затвердженою Указом Президента України від 20 травня 2015 року № 276.

Мета й завдання рецензованого наукового дослідження сформульовані вдало та кваліфіковано. Так метою цього дослідження є дослідження повноважень суду та його взаємодія з органами державної виконавчої служби при примусовому виконанні рішень у цивільних справах, а також внесення теоретично обґрунтованих пропозицій щодо удосконалення цивільного процесуального законодавства в цій сфері.

В ході роботи автором були визначені завдання, які є послідовні та структурно логічні та з якими він у повній мірі справився. Зокрема такими завданнями є: дослідити становлення та розвиток системи примусового виконання судових рішень у цивільних справах; визначити правову природу примусового виконання судових рішень у цивільних справах; розглянути особливості взаємодії суду з органами державної виконавчої служби при

примусовому виконанні судових рішень у цивільних справах; дослідити повноваження суду при зверненні рішення у цивільних справах до виконання; проаналізувати повноваження суду при розгляді та вирішенні питань щодо застосування примусових заходів до боржника в процесі виконання рішень; дослідити процесуальні дії суду, спрямовані на сприяння належному виконанню судових рішень, а також повноваження суду при вирішенні процесуальних питань, пов'язаних із поворотом виконання; охарактеризувати повноваження суду із здійснення попереднього та подальшого контролю на стадії виконання рішень у цивільних справах; сформулювати теоретично обґрунтовані пропозиції щодо удосконалення цивільного процесуального законодавства у сфері примусового виконання судових рішень у цивільних справах (С. 6 дис. та С. 3 автореф.).

В цілому **об'єкт та предмет** дослідження (С. 6 дис. та С. 3 автореф.) визначені досить кваліфіковано, як і визначена його **методологічна основа дослідження**¹⁵ (С. 6-7 та 14-22 дис. та С. 3-4 автореф.) – загальнонауковий діалектичний метод та окремі наукові методи, такі як: історичний (підрозділ 1.2), формально-логічний (підрозділи 1.3, 3.1, 3.2), системно-структурний (підрозділи 2.1, 2.2, 2.3, 2.4), порівняльно-правовий (підрозділи 2.1, 2.2, 2.3, 2.4), статистичний (підрозділи 2.1, 2.2) методи, а також метод системного аналізу (підрозділи 1.2, 1.3, 2.1, 2.2, 2.3, 2.4, 3.1, 3.2). В цілому, такий підхід є виправданим та досить вдалим, чим підтверджується наукова новизна одержаних результатів (С. 8-11 дис. та С. 4-6 автореф.) та зроблені дисертантом висновки (сторінки 49-51; 132-135; 168-176 дис.) та пропозиції щодо вдосконалення чинного законодавства (сторінки 173-176 дис.).

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків, рекомендацій. Наукові положення, висновки і рекомендації, викладені в дисертації, мають достатній ступінь обґрунтованості та є переконливими, що свідчить про опрацювання дисертантом в достатній мірі відповідного інформаційно-правового матеріалу: законодавство держав Європейського Союзу, Конституцію України,

¹⁵ Відповідає науковим підходам щодо вирішення мети та завдання дисертаційного дослідження.

ЦПК України, закони і підзаконні нормативні акти України та іноземних держав (зокрема, законодавство Франції), наукова література що стосуються питань взаємодії суду та органів ДВС України при примусовому виконанні судових рішень у цивільних справах; ролі та повноважень суду під час примусового виконання судових рішень. Слід сказати, що автором було використано близько 213 джерел. Заслугує на увагу і те, що автором була проведена робота з аналізу судової практики на виявлення недоліків чинного законодавства, такі як: прогалини в праві; колізії норм права; протиріччя однієї норми права іншій; заплутаністю, розмитістю та нечіткістю правової норми; недостатньою виваженістю правових норм, вадами системного характеру тощо. Достатньо сказати, що дисертантом проаналізовано близько 50 актів судової влади, серед яких не аби яке значення посідають Рішення Європейського суду з прав людини та рішення вищих судових інстанцій України (Конституційного Суду України, Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ та Вищого адміністративного суду України)

Ознайомлення з дисертацією та її авторефератом дає підстави стверджувати, що робота містить основні необхідні для такого дослідження компоненти – *критичний аналіз* досягнень більшості попередніх дослідників цієї та суміжних проблем, увагу до зарубіжного *досвіду*, належну *апробацію результатів* дослідження.

Основні положення, висновки та пропозиції, що сформульовані автором у дисертації, в тому числі й ті, що віднесені до наукової новизни, мають відповідний рівень обґрунтованості. Цього вдалося досягти шляхом критичного аналізу робіт вітчизняних та зарубіжних вчених, чинного законодавства України та законодавства інших держав й судової практики.

Науковий апарат рецензованої дисертації та її автореферату є достатньо високим, матеріал викладений згідно з вимогами наукового стилю, української стилістики та лексики є чітким, доступним і юридично грамотним.

Структура роботи, перелік і зміст розглянутих питань свідчать і про новизну дисертаційного дослідження. В дисертації вперше системно

опрацьовано широке коло важливих для розвитку сучасної науки цивільного процесуального права положень, зроблено ряд теоретичних відмежувань (наприклад, відмінність судового провадження від судового процесу), узагальнень (наприклад, п. 5 новизни) та визначень (наприклад, п. 1 та 2 новизни), запропоновано додаткову аргументацію, нові підходи та авторське бачення шляхів подальшого вдосконалення законодавстві про цивільне судочинство в частині вирішення питань судом при примусовому виконанні судових рішень у цивільних справах.

В межах такого дослідження виправданим видається прагнення дисертанта обґрунтувати нові теоретичні положення (наприклад, це стосується (с. 84 дис.), стосовно недоцільності отримання дозволу від суду на проникнення до житла боржника при виконанні рішення суду про виселення боржника або вселення), уточнити чи надати зміст окремим категоріям (наприклад, це стосується таких категорій як «виконавче провадження» (с. 9, 50 дис.), «відстрочка виконання судового рішення», «розстрочка виконання судового рішення», «порядок виконання судового рішення», «спосіб виконання судового рішення» (с. 9-10 дис.), «поворот виконання» (с. 123 дис.), «судовий контроль» (с. 157). Виправданість такого підходу є запорукою єдності праворозуміння й правозастосовної практики.

Заслуговує на увагу висновок (с. 40 дис.), що виконавче провадження є стадією цивільного процесу, оскільки воно є органічним продовженням попередніх судових етапів, як і всіх інших процесуальних дій, що передували виконавчому провадженню. Це пояснюється тим, що судові рішення або інший акт, що має ознаки виконавчого документу, має ініціювати процедуру виконавчого провадження, а без відповідних гарантій його виконаності такий акт втрачатиме примусово-правовий характер. Він перетворюватиметься у форму, яка під собою не матиме підґрунтя. Тому виключно існування процедури виконавчого провадження, його потенційні перспективи застосувати примус до боржника створюють таке підґрунтя.

Слід підтримати і висновок автора (с. 172) за яким діяльність суду у

виконавчому провадженні спрямована на забезпечення оперативності та ефективності функціонування органів виконання в процесі реалізації судових рішень.

Крім цього слід підтримати висновок про необхідність спрямування діяльності суду у виконавчому провадженні на забезпечення оперативності та ефективності функціонування органів державної виконавчої служби в процесі реалізації судових рішень що здійснюється у формі судового контролю за діяльністю державних виконавців (с. 10-11). Такий підхід є виправданий з огляду на те, що це забезпечуватиме гарантії незалежності, неупередженості, належної процедури сприяння реалізації рішень суду, що спрямовані на поновлення порушених прав та законних інтересів осіб, у тому числі попереджатиме факти порушення з боку державних виконавців, підвищити роль органів судової влади в ході виконавчих процедур, зміцнити гарантії учасників виконавчого провадження. В цьому сенсі слід погодитись з автором (с. 141), для того, щоб ефективно захищати права людини і оберігати суспільство від руйнівних соціальних конфліктів, суд повинен мати можливість впливати на інші гілки влади (в межах розумного та дозволеного), стримувати і врівноважувати їх. Відповідно заслуговує на увагу визначення, яке надано автором стосовно судовим контролем у виконавчому провадженні. Зокрема, під судовим контролем у виконавчому провадженні автором розуміється система передбачених процесуальним законом засобів, спрямованих на недопущення незаконного обмеження прав і охоронюваних законом інтересів особи у процесі примусового виконання судових актів і актів інших юрисдикційних органів, а також відновлення особи в цих правах, і полягає в перевірці діяльності органів примусового виконання та їх посадових осіб, а також застосування до них заходів впливу, передбачених процесуальним законодавством.

Слід окремо відмітити вдале застосування методу системного аналізу, який надав автору виділити ряд процесуальних дій, що вчиняються судом під час примусового виконання рішення суду у цивільних справах, таких як: поновлення особі строків пред'явлення виконавчого документа до примусового виконання;

заміна сторони виконавчого провадження у випадках універсального чи сингулярного правонаступництва; стягнення з особи на користь боржника безпідставно одержаного майна чи коштів за виконавчим листом; здійснення повороту виконання судового рішення; видачі кількох виконавчих листів у разі наявності кількох боржників; видача виконавчого листа, судового наказу та їх дублікатів; внесення виправлення до виконавчого листа, роз'яснення або встановлення способу та порядку виконання рішення тощо. Цей метод використовується автором також при виділенні структурних компонентів процесуальних повноважень суду на стадії виконання рішень.

Доцільним вважаємо наголосити на змісті заяви боржника про поворот виконання, який аналізується та пропонується автором. Так, аналізуючи положення чинного законодавства автор прийшов до висновку про відсутність нормативного врегулювання даного питання, що зумовило його надати пропозиції щодо змістовної частини заяви боржника про поворот виконання. По-перше, заява повинна містити інформацію, передбачену п.п. 1, 2 ч. 1 ст.119 ЦПК України щодо найменування суду, до якого подається заява та ім'я (найменування) сторін, а також їх представників (у разі їх наявності), їхнє місце проживання або місцезнаходження, поштовий індекс, номер засобів зв'язку, якщо такі відомі. По-друге реквізити справи, за результатами якої видано виконавчий документ та зміст рішення у справі. По третє, обґрунтування правової позиції щодо обґрунтованості вимоги про поворот виконання та докази, що обґрунтовують таку вимогу. По – четверте, зазначається перелік документів, що долучаються до заяви, а також дата, підпис, ім'я (найменування) заявника. Виправданість такого підходу є запорукою єдності праворозуміння й правозастосовної практики.

У практичному аспекті доцільними є пропозиції:

- про закріплення у ч. 2 ст. 377-1 ЦПК України конкретного строку розгляду подання державного виконавця про тимчасове обмеження особи у праві виїзду за межі України , а саме – п'ять днів замість оціночне поняття «негайно».
- про доповнення ст.377-1 ЦПК України частиною третьою такого

змісту: «У разі неналежного оформлення подання державного виконавця про тимчасове обмеження у праві виїзду за межі України, суд залишає неналежно оформлене подання без руху. Суд надає строк для усунення недоліків, який не може перевищувати п'яти днів з дня отримання державним виконавцем ухвали.

Якщо державний виконавець не виправить недоліки визначені ухвалою суду у встановлений строк суддею строк подання вважається неподаним і повертається державному виконавцеві»

- про законодавчу неврегульованість у питаннях визначення строків позовної давності, що надали можливість автору запропонувати внести зміни до ч. 1 ст. 381 ЦПК України та викласти її у такій редакції: «Якщо питання про поворот виконання судового рішення не було вирішено судом при іншому розгляді справи або апеляційним судом чи судом касаційної інстанції, заява зацікавленої особи про повернення стягненого з неї за скасованим судовим рішенням майна повинна бути розглянута судом, в якому перебуває справа. Заява про поворот виконання надається у межах строку позовної давності, з урахуванням матеріальних правовідносин, що були правовою підставою для винесення судового рішення. Строк позовної давності починає обчислюватись із дня набуття чинності рішення про відмову у задоволенні позову (повністю або частково)».

- про необхідно чітко визначити на законодавчому рівні обставини, що ускладнюють виконання рішень, у разі настання яких судом може бути розглянуто питання про розстрочку або відстрочку виконання рішення, а саме автором пропонується ч. 1 ст. 373 ЦПК України викласти у такій редакції: «За наявності обставин, що ускладнюють виконання рішення (тяжка хвороба боржника або членів його сім'ї, відсутність присудженого майна в натурі, обставини непереборної сили та обставини, викликані неправомірними діями, урядові постанови або розпорядження державних органів, воєнні дії, що перешкоджають виконанню судового рішення), за заявою державного виконавця або сторони виконавчого провадження суд, за місцем примусового виконання рішення суду або іншого уповноваженого органу (посадової особи), у

десятиденний строк розглядає питання про відстрочку або розстрочку виконання, зміну чи встановлення способу і порядку виконання рішення в судовому засіданні з викликом сторін і у виняткових випадках може відстрочити або розстрочити виконання, змінити чи встановити спосіб і порядок виконання рішення».

Таким чином, викладене дозволяє зробити висновок, що у дисертаційному дослідженні Валерія Миколайовича Притуляка сформульовано і обґрунтовано достатню кількість нових для цивільно-процесуальної науки висновків та положень, які в своїй сукупності свідчать про певний внесок автора у розвиток досліджень в сферу цивільно-процесуального права України.

Повнота викладу наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, в опублікованих працях. За темою дисертаційного дослідження Притуляка В. М. опубліковано 20 наукових праць, серед яких 8 опубліковано у наукових фахових виданнях, перелік яких затверджено МОН України, 2 статті у зарубіжних періодичних виданнях та 12 тез доповідей на науково-практичних конференціях.

Зміст автореферату відповідає основним положенням дисертації, в цілому відображає структуру і наукові результати дослідження. Вони є ідентичними.

Практична і теоретична значимість результатів дисертаційного дослідження отриманих в дисертації в цілому не піддається сумніву. Вони є внеском в розвиток науки цивільного процесуального права, можуть бути використані для подальшого її розвитку, правозастосовній діяльності, в судовій практиці, навчально-методичній роботі а також для удосконалення чинного законодавства. Такі напрацювання можуть і повинні бути використані при підготовці лекцій, підручників і навчальних посібників, методичних рекомендацій з курсів «Цивільний процес», «Виконавче провадження».

Між тим, позитивно оцінюючи науково-теоретичну і практичну значимість дисертаційного дослідження Валерія Миколайовича Притуляка, її наукову новизну та можливість використання пропозицій і рекомендацій дисертанта для вдосконалення чинного законодавства та практики його застосування, необхідно

зазначити, що *дисертаційна робота не позбавлена окремих вад*, ряд положень мають дискусійний характер чи викликають зауваження, які вимагають додаткової аргументації та пояснень в процесі захисту. Серед них слід зазначити *наступні*:

1. Потребує додаткової аргументації п. 1 новизни у частині того, що судовий контроль у виконавчому провадженні розглядається дисертантом як форма реалізації судової влади. Видається, що функція контролю не може бути охоплена сферою правосуддя. Принаймні саме такий концепт був закладений у Закону України «Про судоустрій і статус суддів» від 07.07.2010 № 2453-VI та збережений у діючому нині Законі України «Про судоустрій і статус суддів» від 02.06.2016 № 1402-VIII. Зокрема ним передбачено, що судову владу реалізують судді шляхом здійснення правосуддя у рамках відповідних судових процедур (ч. 2 ст. 1 нового Закону) судочинства (ч. 1 ст. 5 нового Закону) в мантиї та з нагрудним знаком (ч. 2 ст. 16 нового Закону) на засадах верховенства права, забезпечуючи кожному право на справедливий суд та повагу до інших прав і свобод, гарантованих Конституцією і законами України, а також міжнародними договорами, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України (ст. 2 нового Закону). В цьому контексті контроль навряд чи вкладається в форму реалізації судової влади. Принаймні в класичному його розумінні як процесу спостереження за чим-небудь або ким-небудь з метою перевірки. Тобто для контролю характерна свобода діяльності однієї особи з власної ініціативи з метою перевірки іншої. З огляду на підхід законодавця контролююча функція реалізується не у всіх сферах діяльності судді, у тому числі тієї, що пов'язана з виконавчим провадженням.

2. На стор. 8-9 дисертації автором сформульовано пропозиції, які спрямовані на вдосконалення положень ст. 377-1 ЦПК України, що стосуються тимчасового обмеження у праві виїзду за межі України. Зокрема, автором пропонується встановити та закріпити у чинному законодавстві деякі строки: 6 місяців – у разі першого звернення державного виконавця до суду з поданням про тимчасове обмеження у праві виїзду за межі України; до моменту виконання

рішення суду у повному обсязі – у разі сплину шестимісячного строку та при повторному зверненні державного виконавця до суду з поданням про тимчасове обмеження у праві виїзду за межі України; 5 днів – для розгляду судом подання державного виконавця про тимчасове обмеження у праві виїзду за межі України. З огляду на це виникає ряд запитань. Яким чином були визначені ці строки та чим визваний такий підхід? Чому не пропонується зразу обмеження у праві виїзду за межі України – до моменту виконання рішення суду у повному обсязі?

3. З огляду на змістовну частину підрозділу 1.2. та її назву «Виникнення системи примусового виконання судових рішень у цивільних справах та розвиток виконавчого провадження в Україні» видається, що тут присутня неточність щодо її формулювання. Зокрема, у підрозділу 1.2. автором проводиться ретроспективний аналіз взаємодії суду при примусовому виконанні судових рішень у цивільних справах того чи іншого періоду часу. Показуються, що свого часу суди мали контролюючі функції щодо осіб які здійснювали виконання судових рішень у цивільних справах. З огляду на це більш вдалим було, якщо б підрозділ 1.2. називався «Ретроспектива взаємодії суду при примусовому виконанні судових рішень у цивільних справах». Принаймні така назва узгоджується з 1-им завданням, яке вами визначене у дисертації та авторефераті.

4. Потребує додаткового пояснення позиція автора, що питання, які вирішуються судом під час примусового виконання судових рішень у цивільних справах слід відносити до завершальної стадії цивільного процесу, тобто до стадії виконавчого провадження. Питання зводиться до того: який вид судочинства здійснюється судом при розгляді тих чи інших питань, які ініційовані державним виконавцем при примусовому виконанні судових рішень у цивільних справах або учасниками виконавчого провадження (наприклад, при подані заяв або скарг)? Якщо цивільне, то яке саме? Та чи не має тут тоді дисбалансу суб'єктивного складу (з огляду на те, що суд не є учасником виконавчого провадження (Глава 2 Закону України «Про виконавче провадження»), а державний виконавець не є учасником цивільного процесу

(Глава 4 ЦПК України)) та джерельної основи (з огляду на те, що відповідно до ст. 2 ЦПК України Закон України «Про виконавче провадження» не відноситься до законодавства про цивільне судочинство). Якщо не цивільне, а інше, то чи не варто тут вести мову про певне «виконавче судочинство».

5. При визначенні обсягу поняття «поворот виконання» (с. 123) автором застосовуються такі словосполучення як «первісний стан», «первісне рішення», «первісний стягувач», «первісний боржник». Видається, що тут є певне перевантаження словом «первісний», що обмежує коло застосування тих випадків, коли виникає потреба до повороту виконання рішення вдруге, втретє і т.д. рази, щодо одного і того ж кола осіб, про той самий предмет і з тих самих підстав.

В цілому сформульовані зауваження не зачіпають зазначених позитивних моментів, які об'єктивно містить рецензоване дослідження. Що ж до самих цих зауважень, то вони розглядаються виключно як підстава для наукової дискусії на засіданні спеціалізованої вченої ради по захисту дисертації Валерія Миколайовича Притуляка, в ході якої дисертант має можливість спростувати їх, відстоявши власні позиції.

Дисертаційне дослідження є самостійною науковою працею, в якій викладено авторський підхід щодо уточнення порядку вирішення процесуальних питань, пов'язаних з виконанням судових рішень у цивільних справах та рішень інших органів (посадових осіб) а також захисту прав стягувача, боржника та інших осіб у виконавчому провадженні.

На підставі викладеного можна зробити висновок, що дисертація Валерія Миколайовича Притуляка на тему «Повноваження суду при примусовому виконанні судових рішень у цивільних справах», є завершеною науковою працею, яка містить отримані автором нові науково обґрунтовані результати, що в сукупності вирішують важливу наукову проблему у питаннях, що виникають при примусовому виконанні судових рішень, в вирішення яких участь суду має обов'язковий характер.

Зміст дисертації відповідає профілю спеціальності 12.00.03 – цивільне право і цивільний процес; сімейне право; міжнародне приватне право.

Вказане дозволяє зробити загальний **висновки:**

1) **дисертація та автореферат** Валерія Миколайовича Притуляка на тему «Повноваження суду при примусовому виконанні судових рішень у цивільних справах» є самостійним творчим доробком автора, що **відповідає існуючим державним вимогам**, які пред'являються до змісту та оформленню дисертації та автореферату з юридичних наук, а саме п. 9, 11, 13 Порядку присудження наукових ступенів, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України № 567 від 24 липня 2013 року;

2) Валерій Миколайович Притуляк, на основі публічного захисту, **заслуговує на присудження йому наукового ступеня кандидата юридичних наук** за спеціальністю 12.00.03 – цивільне право і цивільний процес; сімейне право; міжнародне приватне право.

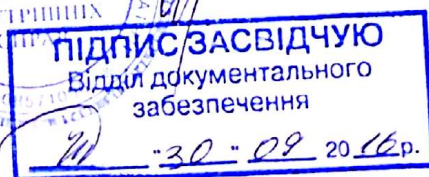
Офіційний опонент –

кандидат юридичних наук, доцент,

доцент кафедри цивільно-правових дисциплін

Харківського національного

університету внутрішніх справ

О.Р. Шишка